

kirjaamo@tem.fi

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 28.6.2018. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointi- ja osaamispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta ja yksityisistä rekrytointipalveluista sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. (TEM/949/03.01.01/2017, TEM031:00/2017)

Lapin ELY-keskuksen ja TE-toimiston lausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun hallituksen esityksen täydentämisestä on mielenkiintoinen ja pitää sisällään hyviä elementtejä. Lapin ELY-keskus ja TE-toimisto pitävät esitystä hyvänä siitä, että työnhakijan rooli, oma aktiivisuus ja itsenäinen toiminta työhaussa nousevat esiin TE-toimiston työtarjouksista luopumisen yhteydessä. Lähtökohtaisesti asiakas valitsee itse, mitä töitä hän hakee. Nykytilanteessa työtarjouksia on tehty hyvin vähän ja osin sattumanvaraisesti, mikä on asettanut työnhakijoita eriarvoiseen asemaan.

Esitys tukee osaltaan aktiivimallin toimeenpanon tavoitteita työvoiman kohtaantohaasteisiin vastaamiseksi. Sinänsä riskinä voi olla, että on työtehtäviä, aloja tai alueita, joihin työnhakijat eivät kohdistu työnhakuun. Tämä voi olla hyvin haastavaa mm. matkailun osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta, jos koetaan, että työhön lähtemättömyys on "legimoitu" lainsäädännöllisesti ja riittää, kunhan hakee määrällisesti riittävän määrän tehtäviä.

ELY-keskus ja TE-toimisto haluavat nostaa esiin muutamia näkökulmia lakiesitykseen: Ehdotuksessa työhaun käynnistäminen tapahtuisi ensisijaisesti digitaalisesti, mikä on Lapin toimintaympäristössä lähes välttämättömyys. Toisaalta on myös hyvä, että esityksessä mahdollistetaan digitaalisen palvelutarvearvion lisäksi myös henkilökohtainen palvelu monikanavaisesti toteutettuna. Lakiehdotuksessa tulisi korostaa työnhakijan velvollisuutta olla tavoitettavissa, jotta suunnitelman laatiminen tai tarkistaminen on viivytyksettä mahdollista (8§).

Ylipäänsä yleisenä havaintona voi todeta, että digitaalisuus voisi nousta vahvemmin lakiesityksestä suhteessa viime vuosina tapahtuneeseen tekniseen kehitykseen ja sen suomiin mahdollisuuksiin. Esimerkiksi työhaun raportointijaksoista muistuttamisen tulee sujua digitaalisesti ilman, että se vaatii palveluiden järjestämistahon toimenpiteitä.

24.8.2018

Työnhaun voimassaolon päättyminen tilanteessa, missä hakija ei anna pyydettyjä selvityksiä osaamisestaan tai työhistoriastaan on hyvä. Maakunnalla tulee olla hyvä ohjeistus siitä, missä tapauksissa tarkistuksiin tai todistusten pyytämisiin mennään. Erityisesti palvelutuottajien osalta, jotta nämä toimivat riittävän yhdenmukaisesti suhteessa työnhakijoihin vrt. yhdenvertaisuus lain edessä. Näitä tilanteita on syytä avata annettavassa soveltamisohjeessa (9§). Informointivastuu omatoimisesta työnhausta tulee niin maakunnalle kuin palvelutuottajillekin. Asiakkaille tarjottavien verkkopalvelujen tulee olla riittävän informatiiviset, helppotajuiset sekä yleisimmät kielivaihtoehdot sisältävä, jotta informointi voidaan hoitaa monikanavaisesti (10§).

Palvelutuottajien rooli ja vastuu korostuvat entisestään. Miten varmistetaan mahdollisimman yhdenmukainen toiminta heidän osaltaan suhteessa maakuntaan? Työnhakijan palvelutarpeen arviointi tulee lähtökohtaisesti rakentaa digitaalisuuden varaan ja sitä tulisi voida edellyttää myös asiakkaalta. Olipa palvelutarpeen määrittelijänä maakunta tai palveluntuottaja, tulee palvelutarpeen laatuun ja osuvuuteen kiinnittää huomiota jo lainsäädännössä, jotta asiakkaat ohjautuvat palvelutarpeensa kannalta tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Odotettavissa oleva maakunnan rahoitus huomioiden koko Lapin maakunnan kattavaa palvelupisteverkostoa ei ole mitenkään mahdollista järjestää. Myös ostettuna palveluna järjestäminen olisi hyvin kallista. Tässä suhteessa lainsäädännön tulee tukea taloudellisesti mahdollisen ja järkevän palveluverkoston rakentamista huomioiden maakunnan laajuus ja harva-asutus (11 §).

Omatoimisen työnhaun dokumentointi tulisi olla mahdollista tallentaa asiakkaalla omiin tietoihinsa. Raportoinnin yhteydessä tulee lähtökohtaisesti voida luottaa asiakkaan ilmoitukseen, koska valvontaresurssia kaiken kattavaan valvontaan ei ole. Ammattitaitosuojasta asiakkaan tulisi saada riittävä informaatio jo asiakkuuden käynnistysvaiheessa digitaalisesti. Lakiesityksessä tulisi huomioida myös työmarkkinoiden voimakas alueellinen vaihtelu ja omaleimaisuus. Esimerkiksi Lapin maakunnan alueella matkailuvaltaisilla alueilla tarjolla olevat työsuhteet ovat voimakkaasti kausiluonteisia. Tämä pitäisi huomioida myös työttömyysturva-asioiden käsittelyvaiheessa. Huomioiden työmarkkinoiden muutokset pitäisi olla mahdollista korvata työnhakemisvelvoitetta esim. olemalla tarjolla muilla työntekemisen vaihtoehdoilla esim. kevytyrittäjyydellä.

Riskinä omatoimisen työnhaun osalta on se, että julkisten hallintopalveluiden määrä lisääntyy huomattavasti mm. työttömyysturvan asiantuntijatyössä. Tämä ei välttämättä ole järkevää järjestämistehtävissä olevien niukkojen resurssien käytön näkökulmasta. Toisaalta tämä voi lisätä huomattavasti myös työnantajille tulevia yhteydenottoja, joiden tarkoitus ei ole tosiasiallisesti hakea työtä vaan täyttää ainoastaan työnhakemisen määrällinen kriteeri. Tämä ei ole työmarkkinoiden toimivuuden kannalta järkevää. Tämä voi johtaa myös siihen, että ahkerasti kyllä haetaan työtä, jotta aktiivisuusehto täyttyy, mutta samalla laiminlyödään oman osaamisen kehittäminen, jotta asiakkaalla olisi aito mahdollisuus työllistyä.

24.8.2018

Suurimpana askarruttavana kysymyksenä on kuitenkin se, miten järjestetään tässä vaadittava viranomaistyö ja lisääntyvä lausunnonantotyö, koska lain 12, 12a ja 12b §:t sisältävät paljon tulkintaharkintaa. Sinänsä harkinnan mahdollisuus on hyvä asia. Kuitenkin, jos työllistymissuunnitelmassa ei edellytetä omatoimista työnhakua tai haettavien työmahdollisuuksien määrää alennetaan, pitäisi laissa tai siitä annettavassa ohjeistuksessa määritellä tarkemmin, mikä on korvaava toimi edistäisi työllistymistä (esim. työhönvalmennuspalvelu, kunnan järjestämä työllistymistä edistävä palvelu). Yhtä lailla esitämme harkittavaksi, voisiko 12b §, 5) kohdassa luetella esimerkinomaisesti muita vastaavia toimia, kuten erilaisten hankkeiden valmennukset, joiden tavoitteena on työllistyminen. Omatoimisen työnhaun seurannan järjestäminen tulisi järjestää yksinomaan digitaalisesti, koska maakunnilla ei ole käyttää tähän kovin paljon henkilöstöresursseja.

Yksikön päällikkö

Satu Huikuri

Johtava koulutusasiantuntija

Satu Tervasmäki

TIEDOKSI

Lapin TE-toimisto